

DISSERTATIO IX
DE PROVIDENTIA, PRÆDESTINATIONE ET
REPROBATIONE

D. Thomas, qq. 22 et 23.

ARTICULUS I

De providentia.

Petes 1° quid sit providentia¹.

Resp. Providere, si nominis etymologiam attendamus, est quasi procul videre, et sic idem est ac præscire; si vero rem significatam per nomen spectemus, providere est ea quæ sunt facienda mente ordinare in suos fines. Unde providentia divina recte definitur: *Ratio ordinis rerum in finem in mente divina existens*. Hujus autem ordinis executio dicitur gubernatio. Hinc

Colliges, providentiam esse formaliter actum intellectus, supponentem tamen actum voluntatis; quia, ut dictum est, providentia est ratio ordinis rerum in finem; ratio autem et ordo pertinet ad intellectum, cujus est dirigere et disponere, idque indicat *providere*, videre enim est proprium intellectus. Supponit tamen actum voluntatis, quia, cum sit ratio ordinis rerum in finem, supponit intentionem finis, vi cujus mandat executionem mediorum. Concurrent itaque ad providentiam divinam actus virtualiter plures, sicut ad humanam concurrunt actus realiter plures. 1° Voluntas divina intendit, tanquam finem, manifestare gloriam suam ad extra. 2° Intellectus ad hunc finem judicat et proponit media aptissima, scilicet quadruplicem ordinem naturæ, gratiæ, gloriæ et unionis

1. Hic q. 22, a. 2, o.

hypostaticæ. 3° Voluntas hæc media sibi proposita acceptat et eligit. 4° Demum, vi efficacis hujus intentionis et electionis, intellectus imperat horum mediorum executionem in tempore exercendam; et in hoc imperio efficaci repouimus providentiam.

Petes 2° utrum in Deo sit providentia¹.

Resp. affirmative. *Sap.*, xiv, 3, dicitur: *Tua autem, Pater, providentia gubernat*. Et cap. viii, 1: *Attingit a fine usque ad finem fortiter, et disponit omnia suaviter*.

Prob. ratione. Providentia est ratio ordinis rerum in finem. Atqui hæc ratio ordinis rerum in finem in Deo existit. Ergo. — Major est definitio providentiæ. — *Prob.* min. Omne quod est causatum a Deo, præexistit in mente divina; cum enim Deus sit agens intellectuale perfectissimum, oportet cujuslibet sui effectus rationem in eo præexistere, nisi velis agens intellectuale perfectissimum cæco modo et sine ratione agere. Atqui ordo rerum in finem est quid causatum a Deo. Ergo. — *Prob.* min. Omne bonum est causatum a Deo. Atqui in rebus est bonum, non tantum quod sint, sed etiam quod ordinatæ sint, tum inter se, tum ad suos fines. Ergo. Unde negare Deum esse providentem, est negare ipsum intelligentem, sicque negare esse Deum; unde omnia quæ probant esse Deum, probant esse in eo providentiam.

Petes 3° utrum providentia divina ad omnia se extendat.

Resp. Providentia divina se extendit ad omnia, etiam minima et vilissima, ita ut nihil sit fortuitum respectu Dei.

Prob. 1° ex Script. cit.: *Attingit a fine*, etc. ut supra. *Matth.* vi, 25-32 et x, 29-31; *Luc.*, xii, 6 et 7, 22-30, Christus docet et volatilia cæli, et hortorum lilia, et fenum agri, et capillos capitis omnino subjei suæ providentiæ, ita ut ne unum eorum cadat absque voluntate Patris. Et de actibus nostris liberis, *Eccli.*, xxxiii, 13 et 14: *Quasi lutum figuli in manu ipsius, plasmare illud et disponere*.

1. Hic q. 22, a. 1, o.

Omnes viæ ejus secundum dispositionem ejus: sic homo in manu illius qui se fecit.

Prob. ratione. Cum omne agens, præsertim intellectuale et prudens, quale est Deus, agat propter finem, eo usque extenditur ejus providentia, quæ est ratio ordinis rerum in finem, quo usque extenditur ejus causalitas. Atqui causalitas Dei, utpote primi entis et universalissimæ causæ, extenditur ad omnia omnino entia et omnes differentias entium quorumcumque. Ergo.

Petes 4° utrum providentia sit infallibilis, non solum quoad ordinationem mediorum in finem, sed etiam quoad assecutionem finis.

Resp. hic dissentire ipsos Thomistas, utrinque fundatos in D. Thoma. Ad quorum conciliationem dicendum arbitrator, quod, cum efficacia providentiæ (quæ, ut dictum est, in actu imperii circa media consistit), pendeat in assequendo fine ex efficacia volitionis seu intentionis finis, ea providentia quæ supponit voluntatem finis consequentem et absolutam sit infallibilis, non solum quoad ordinem et executionem mediorum, sed etiam quoad assecutionem finis; ea autem providentia quæ supponit tantum voluntatem finis antecedentem et conditionatam, licet sit infallibilis quoad positionem mediorum, non sit tamen infallibilis quoad assecutionem finis.

Quamvis ergo non sit in Deo nisi una providentia, potest tamen varie considerari: 1° integre, prout est ordinatio totius entis ad finem universalem, quæ est gloria Dei; 2° prout se exerit in hac vel illa rerum specie in ordine ad fines particulares; quo sensu alia dicitur naturalis, alia supernaturalis, alia ordinaria, alia extraordinaria. Si igitur providentia consideretur integre, est infallibilis quoad assecutionem finis, quia ejus finis, nempe gloria Dei, est efficaciter volitus. Ut autem sese exerit in fines particulares, non est semper infallibilis quoad assecutionem finis, quia tales fines non sunt semper efficaciter voliti; et sic, licet omnes homines per Dei providentiam ad salutem æternam ordinentur, non tamen omnes salvantur; quia iste finis particularis, nempe salus omnium, non est a Deo

efficaciter volitus, sed antecedenter tantum et sufficienter. Et sic conciliantur oppositæ sententiæ et D. Thomæ testimonia in speciem pugnancia.

ARTICULUS II

De prædestinatione.

Quid sit et an sit prædestinatio?

Apud theologos prædestinatio dupliciter sumitur: 1° Late et in ampla significatione pro quovis Dei decreto æterno aliquid faciendi in tempore. Quo sensu Aug., *Tract. LXVIII in Joann.*, n. 1, dixit: « Deus fecit futura ea prædestinando ¹. » At frequentius Scriptura, Patres et theologo sumunt prædestinationem specialiter pro divina ordinatione aliquorum ad gloriam et ad media quibus infallibiliter obtinetur. De ea hoc sensu hic agimus. Unde

Dico 1°: Prædestinatio recte definitur ab Aug., *lib. de Dono persever.*, c. 14, n. 35: « Præscientia et præparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur quicumque liberantur. » A D. Thoma, hic q. 23, a. 2, o: « Ratio ordinis aliquorum in salutem æternam, in mente divina existens. » Hoc est, ipse ordo præconceptus in mente divina aliquorum in salutem.

Per præscientiam, in prima definitione, non intelligitur scientia mere speculativa, seu scientia media, sed scientia practica et effectrix, qua Deus prævidet quid sit ipse facturus, consequenter innixa decreto faciendi, ut explicat Aug., *de Prædest. sanctor.*, cap. 10, n. 19: « Prædestinatione, inquit, Deus ea præscivit quæ fuerat ipse facturus. »

Per « præparationem beneficiorum quibus certissime liberantur, » in eadem definitione, intelligitur certitudo,

1. Non ipsa Aug. verba hic referuntur, sed sensus tantum traditur. De futuris dicit: « Et fecit ea, et facturus est ea. Nam neque facta sunt, si ipse non fecit; neque futura sunt, si ipse non fecerit. Fecit ergo ea prædestinando, facturus est operando. »

non præscientiæ tantum, sed etiam causalitatis, seu quod idem est, intelligitur præparatio beneficiorum, non sufficientium dumtaxat et determinabilium a voluntate humana, sed ex se et ut descendunt a Deo infallibiliter efficacium.

Dico 2° : Prædestinatio est formaliter actus intellectus¹, scilicet imperium; supponens tamen actum voluntatis, scilicet volitionem et intentionem efficacem finis. Patet ex dictis de providentia, cujus prædestinatio est pars.

Dico 3° : Nedum existit prædestinatio qua Deus aliquos præ aliis certissime dirigit in vitam æternam, sed ita est necessaria, ut absque ea nullus salvari possit.

Prob. prima pars ex Script. *Ad Rom.*, viii, 30 : *Quos prædestinavit, hos et vocavit; et quos vocavit, hos et justificavit; quos autem justificavit, illos et glorificavit.* *Ad Ephes.*, i, 11 : *In Christo sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ.* Aug., lib. *de Dono perseverant*, cap. 19, n. 48 : « Neminem contra istam prædestinationem, quam secundum Scripturas sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse. » Similiter passim apud SS. Patres.

Prob. ratione. Nihil Deus facit in tempore quod ab æterno non præordinaverit, alioquin vel inciperet velle in tempore, vel illud esset ipsi casuale et præter ejus intentionem : quod utrumque est absurdum². Atqui Deus est qui in tempore aliquos præ aliis transmittit ad æternam beatitudinem, ut excedentem vires naturæ. Ergo id se facturum ab æterno præordinavit : quæ æterna præordinatio est prædestinatio, ut patet ex dictis.

Et hinc *probata* manet secunda pars. Instauratur itaque ratio jam facta. Impossibile est unum præ alio salvari, nisi per Deum; tum quia salus, seu æterna beatitudo, excedit vires naturæ; tum quia omne bonum, maxime salus, est a Deo, juxta illud, *Ps.* xxxvi, 39 : *Salus justo-*

1. Hic q. 23, a. 4, o; q. 6 de *Veritate*, a. 1. — 2. Hic q. 23, a. 1, o.

rum a Domino; et Rom., vi, 23 : *Gratia Dei vita æterna; et Joann.*, vi, 44 : *Nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum.* Atqui, ut dixi, est etiam impossibile quod Deus aliquid faciat in tempore, quod non præordinavit ab æterno; et hæc præordinatio est prædestinatio. Ergo.

Objicies commune et tritum argumentum quod continuo regerunt impii, ut liberius peccent; hæretici, ut necessitatem bonorum operum et libertatem excludant; scrupulosi, ut se superstitiose torqueant : Si detur prædestinatio certa et infallibilis, vel sum prædestinatus, vel non. Si sum prædestinatus, quidquid egero, infallibiliter salvabor; si non sum prædestinatus, quidquid egero, infallibiliter damnabor. Quid ergo restat, nisi ut agam quod lubet?

Resp. 1° eos qui hoc sophisma opponunt, ut plurimum agnoscere in Deo præscientiam certam et infallibilem; quidam enim dumtaxat ex paganis eam negarunt. Unde sic retorqueo argumentum. Deus scit certo et infallibiliter me fore salvandum, vel non. Si primum, quidquid egero, infallibiliter salvabor; si secundum, quidquid egero, infallibiliter damnabor. Quid ergo restat, nisi ut agam quod lubet? Ita sæpe arguebat Aug. contra Semi-Pelagianos, et inde concludebat, *de Dono perseverantiæ*, cap. 15, n. 38, quod, sicut per hoc sophisma non deterrebantur Semi-Pelagiani a confitenda divina præscientia, ita nec debebant deterreri a tuenda divina prædestinatione.

Item, si huic dilemmati aliqua vis inesset, nemo melius eam intelligeret quam ~~(dæmones)~~ homines longe perspicaciores et versutiores, sicque cessarent omnes illorum insidiæ et tentationes, ipsis sic philosophantibus : Vel homines sunt prædestinati, vel non. Si sint prædestinati, frustra illos tentamus, non obstantibus enim tentationibus nostris certo salvabuntur; si non sint prædestinati, etiam nobis non tentantibus, certissime damnabuntur. Et tamen omnia isti agunt, omnia commovent, ut homines trahant in suas partes, tentando, insidiando, imaginationem turbando, objecta et occasiones offerendo, etc., ac si nulla esset

(dæmones hominibus)

prædestinatio. Agnoscunt ergo dæmones, prædestinationem nihil impedimenti adferre quominus homines boni sint vel mali, felices vel infelices, utcumque maluerint; nisi forte dicas, dæmones ita se gerere, quia non agnoscunt prædestinationem. At quomodo possunt non agnoscere quod et fides, et ratio, et infelix eorum experientia tam luculenter evincunt?

Resp. 2° falsum omnino esse quod ex asserta prædestinatione inferunt arguentes, scilicet: Si sum prædestinatus, quidquid egero, salvabor. Quia Deus non prædestinat ad finem, quin simul prædestinet ad media quibus finis obtineri potest et debet; media autem ad salutem sunt bona opera, fuga peccati, cura et sollicitudo salutis, perseverantia in bono, etc. « Providentia, inquit S. Doctor¹, cujus prædestinatio est pars, non subtrahit causas secundas, sed sic providet effectus, ut etiam ordo causarum secundarum subjaceat providentiæ. Sicut igitur a Deo sic providentur naturales effectus, ut etiam [media seu] causæ naturales ad illos effectus ordinentur, sine quibus illi non provenirent, » v. g., sic Deus providet et ordinat messem futuram, ut etiam culturam agri et seminationem provideat et ordinet: « ita prædestinatur a Deo salus alicujus, ut etiam sub ordine prædestinationis cadat quidquid hominem promovet in salutem, vel orationes propriæ vel aliorum, vel alia bona, vel quidquid hujusmodi, sine quibus salutem nemo consequitur. Unde prædestinatis conandum est sollicite ad bene operandum et orandum, quia per hujusmodi prædestinationis effectus certitudinaliter impletur. Propter quod dicitur II *Petr.*, 1, 10: *Satagite ut per bona opera certam vestram vocationem et electionem faciatis.* »

Igitur usu quotidiano et totius generis humani consensu hæc argumentatio falsitatis convincitur. Etenim, inquit eleganter quidam recentior, nihil in hoc mundo geritur, quod non immutabili Dei præscientiæ ac voluntati subjaceat. Nemo diutius vivit quam Deus velit, nemo metit,

1. Hic q. 23, a. 8, o.

nemo dives evadit, nemo hostem in bello vincit, nemo ad portum appellit, nisi quantum et quando Deus ab æterno disposuit. Quis tamen unquam adeo desipuit, ut detrectaret conducere navim ad transfretandum, spargere semen ad faciendam messem, adhibere operam ad comparandas divitias, omnem conatum ad obtinendam victoriam, omnem curam ad servandam aut recuperandam sanitatem, eo quod crederet omnia divina voluntate nutuque immutabili evenire? Plane deliria ista sunt, non argumenta. Si ergo pro terrena vita nemo non laborat, quamvis sciat omnia divino nutu contingere, cur non æque laboret pro vita cœlesti, quamvis sciat nullum ad eam pervenire, nisi divina voluntate prædestinatum?

ARTICULUS III

UTRUM PRÆDESTINATIO SIT EX PRÆVISIS
MERITIS, AN MERE GRATUITA?

§ I

Prænotanda et variæ sententiæ.

Cum prædestinatio includat actum voluntatis, ut dictum est, sic inquirenda est ratio prædestinationis, sicut inquiritur ratio divinæ voluntatis. Imo, proprie loquendo, hic non agitur de ipsa prædestinatione formaliter sumpta pro actu imperii, sed de ipsa intentione et electione qua Deus unum præ alio dilectum vult efficaciter ad gloriam perducere. Electio itaque non sumitur strictè prout est mediæ, sed late prout est personarum in finem¹.

Pelagiani, cum ponerent liberum arbitrium sibi sufficere ad bene operandum, dicebant merita propriis viribus comparata esse causam prædestinationis. Damnati sunt in Conciliis Palæstino, Milevitano et Arausicano.

1. Hic q. 23, a. 5, o; q. 6 de *Veritate*, a. 2.

Semi-Pelagiani qui, contra Pelagianos, agnoscebant, nos non posse propriis viribus absque gratia Dei bona opera facere, contendebant tamen initium et præparationem ad illa, ut pium credulitatis affectum, desiderium, petitionem auxilii, quæ inter bona opera non recensebant, esse a nobis : sicut, inquebant, licet infirmus non possit sibi comparare medicinam et sanitatem, potest tamen desiderare et petere medicum. Dicebant ergo, Deum decrevisse dare gratiam iis quos præviderat se ad illam his initialibus operibus præparaturos, et gloriam iis quos præviderat in accepta gratia propria libertate, sine dono speciali, perseveraturos usque in finem. Quantum autem ad parvulos præmature morientes, in quibus hæc initia non habentur, dicebant Deum eos prædestinasse vel reprobasse ex prævisione bonorum vel malorum operum quæ facerent, si viverent. Hic error fuit proscriptus in concil. Arausic. II.

Quidam recentiores docent, prædestinationem esse ex prævisis meritis gratiæ; sed non uno modo eam explicant. Quidam dicunt, Deum æquali voluntate generali velle omnes salvos fieri, et omnibus indiscriminim gratias sufficientes permissas libero arbitrio offerre; præscire autem per scientiam mediam qui illa gratia oblata sint ex innata libertate bene usuri et in ea perseveraturi, et eos præ aliis ad gloriam assumere : ita ut in illo signo præparationis mediorum ad salutem, non magis diligat prædestinatos quam reprobos, nec illos ab istis discernat; sed hanc discretionem expectet faciendam per liberum arbitrium, qua prævisa, gloriam decernit iis qui se discernunt, relictis aliis. Et sic, juxta hanc sententiam, prædestinatio ad gratiam communem prædestinatis et reprobis est gratuita; prædestinatio vero ad gloriam est ex prævisis meritis, scilicet ex præviso bono usu gratiæ. Ita Lessius, Molina, Becanus et plures ex eadem Societate.

Alii etiam scientiæ mediæ defensores, posita voluntate generali in Deo salvandi omnes et præparatione auxiliorum sufficientium ad illam salutem consequendam, dicunt, Deum per scientiam mediam præscire quomodo quisque

iis uteretur, si in his vel illis circumstantiis poneretur : qua præscientia conditionali posita, ex omnibus quos voluntate generali ad salutem ordinat, aliquos speciali dilectione et misericordia seligit, quos statuit ponere in his circumstantiis in quibus prævidit eos bene usuros gratia et in ea perseveraturos, iisque salutem decernit; alios autem statuit ponere in his circumstantiis in quibus prævidit eos non bene usuros gratia, sique eos negative reprobat. Unde hæc electio et discretio salvandorum a reprobis, est ex gratuita Dei voluntate. Sed, quia in salute duo sunt connexa, nempe gratia seu merita, et gloria, dicunt Deum prius decrevisse gratiam seu merita, et eorum intuitu gloriam : sique prædestinationem ad gratiam propriam electis et reipsa salvantem, eo scilicet modo quo potest esse salvans in principiis scientiæ mediæ, esse gratuitam; prædestinationem autem ad gloriam esse ex prævisis meritis gratiæ. Ita Congruistæ communiter.

Hic duplex modus explicandi prædestinationem ex prævisis meritis, iudicio nostro, est diligenter distinguendus, quod cum plures omittant, multa inutilia et confusa proferunt. Secundus namque modus concedit aliquid quod intendunt defensores prædestinationis gratiæ, scilicet electionem salvandorum, quæ est ipsa discretio prædestinatorum a reprobis, esse ex gratuita Dei voluntate, et non ex præviso creaturæ merito; quod negat primus modus. Attamen secundus iste modus non in hoc solum peccat, ut minus attente dixit doctissimus noster Goudin, quod dicat Deum ordine præpostero prius velle media quam finem, sed et in hoc potissimum quod merita quorum intuitu dicit fieri prædestinationem ad gloriam, non sint data a Deo vi potentissima suæ gratiæ, sed orta ex fundo liberi arbitrii, quod sub auxilio indifferenti se proprio nutu determinat ad bonum; sique semper manet, prædestinationem ad gloriam supponere aliquid ex parte nostra, ratione ejus fiat, totamque Dei misericordiam erga electos in hoc solo sitam esse, quod statuat eos ponere in circumstantiis congruis. Hic porro modus defen-

dendi prædestinationem gratuitam, de quo sibi perperam gratulantur quidam Societatis theologi, toto cælo differt a modo quo eam defendunt SS. Aug. et Thomas, et communius theologi.

Ultima ergo sententia, quam dicimus esse SS. Aug. et Thomæ, Scripturæ sacræ conformiorem, communioremque in scholis, propugnat prædestinationem ex omni parte gratuitam, dicitque Deum ex omnibus quos voluntate antecedente vult salvos fieri, et quibus auxilia sufficientia præparat, quosdam ex pura misericordia specialius dilectos assumere seu eligere ad gloriam, et inde ipsis præparare auxilia per se efficacia quibus illam assequantur. Hanc autem sententiam adstruimus impugnando utrumque modum dicendi Patrum Societatis in duobus §§ sequentibus.

§ II

Prædestinatio gratuita asseritur contra sententiam Lessii et Molinae.

Effectus prædestinationis potest dupliciter considerari¹: 1° in particulari seu inadæquate, et sic nihil prohibet unum effectum esse causam seu rationem alterius, de quo § sequenti; 2° in communi seu adæquate, pro tota congerie beneficiorum quibus Deus aliquos præ aliis efficaciter dirigit et ordinat ad vitam æternam, etiam ipsa vita æterna comprehensa, et de prædestinatione sic adæquate sumpta quærimus hic: utrum habeat aliquam rationem seu causam ex parte nostra, ut volunt Lessius et Molina; an, e contra, sit pure gratuita, ut volunt alii. Pro cuius resolutione,

Dico: Prædestinatio sumpta pro intentione seu proposito quod habet Deus aliquos præ aliis efficaciter perducendi ad salutem, nullam ex parte nostra rationem habet, sed est ex mera Dei misericordia et voluntate ejus gratuita².

1. Hic q. 23, a. 5, o. — 2. Ibid.

Non distinguimus hic, ut vides, inter prædestinationem ad gratiam reipsa salvantem seu discretivam, et prædestinationem ad gloriam, utra sit prior: id seq. § discutimus; sed dicimus, Deum ex omnibus quos voluntate generali vult salvos fieri, et quibus præparat auxilia sufficientia, aliquos præ aliis elegisse efficaciter perducendos ad salutem, non quia prævidit eos auxiliis sufficientibus et indifferentibus omnibus tam reprobis quam electis æqualiter præparatis ex sua innata libertate bene usuros, et in bono perseveraturos, sed ex gratuita voluntate et misericordia qua illos præ aliis prosequitur.

Prob. 1° ex Script. Apostolus, ad Ephesios, 1, 3-6 et 11, dicit: Benedictus Deus et Pater Domini nostri Jesu Christi, qui benedixit nos in omni benedictione spirituali in cælestibus in Christo; sicut elegit nos in ipso ante mundi constitutionem, ut essemus sancti et immaculati in conspectu ejus in charitate. Qui prædestinavit nos in adoptionem filiorum per Jesum Christum in ipsum, secundum propositum voluntatis suæ, in laudem gloriæ gratiæ suæ... In quo etiam et nos sorte vocati sumus, prædestinati secundum propositum ejus, qui operatur omnia secundum consilium voluntatis suæ. Ex quibus habes: 1° Deum non nos elegisse quia futuri eramus sancti, aut quia prævidit nos fore sanctos, sed ut essemus sancti; 2° nos elegisse secundum propositum voluntatis suæ, id est gratuita voluntate, ut gratiam suam commendaret; et ideo sorte, respectu nostri, quia nulla in nobis hujus electionis erat ratio. Quæ reponunt adversarii modo dissolvam. Vide insuper cap. II ejusdem Epist. Item ad Tit., III, et pluries alibi.

Sed præ cæteris illustre est testimonium ejusdem Apostoli ad Rom., cap. VIII, IX et XI, ubi ex proposito agens de prædestinatione gratuita, eam explicat, probat et contra impugnantes defendit. Imprimis cap. VIII, 28, eam definit *propositum Dei*; cap. IX, 11, *propositum secundum electionem*; cap. XI, 5, *secundum electionem gratiæ*, id est gratuitam, ut etiam immediate subjungit, 6: *Si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.* Deinde varias ejus dotes explicat, scilicet, cap. VIII, 28, quod *vocatis*

secundum propositum omnia cooperantur in bonum. Item, eod. cap., 30, quod ex illo proposito profluit vocatio, justificatio et glorificatio : *Quos prædestinavit, inquit, hos et vocavit,* etc. Tandem, eodem capite, 31, hujus propositi efficaciam repetit ex omnipotentia Dei : *Si Deus, inquit, pro nobis, quis contra nos?*

Tum cap. ix, quærens cur tam pauci ex Judæis in Christum crederent, cum tamen ad Judæos, scilicet filios Abrahæ, factæ sint repromissiones salutis, respondet, non omnes carnales filios Abrahæ in æternis Dei consiliis fuisse filios promissionis, seu prædestinatos, sed aliquos tantum præ aliis gratis electos. Hanc autem gratuitam prædestinationem multis probat, sed præsertim, 1° exemplo Jacob et Esaü, qui cum ex eisdem parentibus et eodem concubitu nati essent, non ex operibus, sed ex gratia vocantis minor est electus, major derelictus : *Cum enim nondum nati fuissent, inquit, aut aliquid boni egissent aut mali (ut secundum electionem propositum Dei maneret), non ex operibus, sed ex vocante dictum est ei : Quia major serviet minori, sicut scriptum est : Jacob dilexi, Esaü autem odio habui ;* 2° Ipsius Dei testimonio, qui dixit Moysi : *Miserebor ejus miserebor, et misericordiam præstabo ejus miserebor.* Ex quo infert : *Igitur, non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* 3° Idem probat principio irrefragabili ; quia scilicet nullus potest dare prior aliquid Deo, ratione cujus Deus moveatur ad ipsum eligendum, sed omne quod habet a Deo, accipit : *Quis, inquit, cap. xi, 35 et 36, prior dedit illi, et retribuetur ei? Quoniam ex ipso, et per ipsum, et in ipso sunt omnia.* Enim vero non alia ratione Pelagiani, Semi-Pelagiani et scriptores catholici contra quos hic agimus, negant prædestinationem gratuitam, quam quia volunt aliquid esse ex nobis quod moveat Deum ad aliquos præ aliis prædestinandos : Pelagiani, bonum opus ; Semi-Pelagiani, initium boni operis ; scriptores catholici, bonum usum gratiæ. Si enim hæc omnia sint a Deo, Deus illa non expectat, nec ab iis pendet ut aliquos præ aliis eligat ; sed, e contra, ea aliquibus præ aliis dat, quia illos præelegit. Atqui hæc omnia, juxta Apostolum, sunt a Deo : *Quis enim*

prior dedit illi? etc. Et I Cor., iv, 7 : *Quid habes quod non accepisti?*

Sed nec satis. Præcipua argumenta quæ objici possunt et solent adversus prædestinationem gratuitam sibi objicit et solvit Apostolus cap. ix : primum, iniquitatem esse apud Deum, si ante prævisa merita unum assumat, alium relinquat ; secundum, locum excusationis relinqui iis qui pereunt, nempe non sua culpa, sed Dei voluntate, cui nemo resistit, ad peccatum et perditionem compelli. Primo sic argutantem ut insolentem castigat : *O homo ! tu quis es qui respondeas Deo?* Deinde ad primum respondet exemplo figuli, qui, sicut non est ideo injustus, licet ex eadem luti massa faciat aliud vas in honorem, aliud in contumeliam, ita nec Deus, in cujus manu sumus, ut lutum in manu figuli, juxta *Ecclesiasticum*, cap. xxxiii, 13, licet aliquos gratis assumat, aliis suæ vili conditioni relicti. Ad secundum respondet, nullum locum excusationis relinqui iis qui peccant et pereunt ; quia Deus illos non impellit ad peccatum, sed permittit tantum, et patienter sustinet peccatores, tanquam vasa iræ, ad commendationem suæ justitiæ et utilitatem electorum. Merito igitur omnia concludit, cap. xi, 33 et 34, clamando : *O altitudo divitiarum sapientiæ et scientiæ Dei ! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus et investigabiles viæ ejus ! Quis enim cognovit sensum Domini ? Aut quis consiliarius ejus fuit ?*

His apertissimis Apostoli testimoniis varie occurrunt adversarii ; at infundate prorsus.

Respondent præcipue *Genes.*, xxv, 22 seqq. et *Malach.*, I, 2 seqq., unde Apostolus exemplum Jacob et Esaü desumpsit, illud non intelligi de personis Jacob et Esaü, sed de duobus populis, scilicet Israelitarum et Idumæorum ex ipsis orituris, neque de electione ad vitam æternam, sed ad beneficia hujus vitæ.

Contra. Non disputamus hic de sensu quem ista verba habent in veteri Testamento, sed quem habent in Epistola Apostoli. Certum est autem Apostolum ea exponere spiritualiter de rebus æternis et mysteriis regni cælorum, atque per Jacob intellexisse prædestinatos, seu ipsum propo-

suisse ut typum prædestinatorum, Esaü ut typum reprobatorum : ita ut, sicut Jacob fuit electus gratuito ante prævisa merita ad regnum temporale, ita et prædestinati ad regnum cœlesti; et sicut Esaü ante prævisa demerita fuit negative reprobatus a regno temporali, sic reprobi a regno cœlesti. Et quamvis ex mystico sensu Scripturæ non solet erui solidum argumentum, secus tamen, si iste mysticus sensus in ipsa Scriptura exponitur et admittitur; tunc enim mysticus sensus libri expositi fit litteralis libri exponentis.

Prob. ex Aug. Juxta S. Aug., de dono persev., c. 14, n. 35, Enchirid., c. 100, n. 26, et alibi, « prædestinatio est præscientia et præparatio beneficiorum, » non qualiumcumque, non mere sufficientium, sed efficacium, scilicet « quibus certissime liberantur quicumque liberantur. » Consequenter nomine prædestinationis non intelligit prædestinationem ad aliquam gratiam versatilem communem electis et reprobis, quam quisque suo nutu efficacem vel inefficacem reddat, sed prædestinationem ad gratiam efficacem discretivam electorum a reprobis et reipsa salvantem. Atqui perpetuo docet hanc prædestinationem esse gratuitam, et non ex merito aut quovis alio ex parte prædestinati præviso, quin e contra omnia merita quibus electi gloriam merentur, præcipue perseverantiam finalem, illis ex illa æterna prædestinatione conferri. Ergo. — Major est definitio prædestinationis ab ipso Aug. tradita. — Minorem vero tam constanter et evidenter ubique, præsertim lib. *de Correp. et Grat., de dono persev. et de Prædest. sanctor.*, docet, ut nullus nisi voluntarie cæcus non viderit. Ex innumeris hæc pauca decerpo. Lib. *de Correp. et Grat.*, cap. 7, n. 13, sic habet : « Quicumque ab illa originali damnatione ista divinæ gratiæ largitate discreti sunt, non est dubium quod et procuratur eis audiendum Evangelium; et cum audiunt, credunt, et in fide quæ per dilectionem operatur usque in finem perseverant; et si quando exorbitant, correpti emendantur, et quidam eorum, etsi ab hominibus non corripiantur, in viam quam reliquerant redeunt, et nonnulli, accepta gratia in qualibet ætate, periculis hujus vitæ mortis celeritate subtrahuntur. Hæc enim omnia operatur in eis qui vasa misericordiæ opera-

tus est eos, qui et elegit eos in Filio suo ante constitutionem mundi per electionem gratiæ. » Ex quibus patenter vides, juxta Augustinum, prædestinationem qua Deus vult aliquem præ alio salvare, non tantum non supponere aliquid ex parte prædestinati, sed, e contra, ipsam esse causam omnium quæ ipsum ducunt ad salutem. Lib. *de dono persev.*, cap. 9, n. 21 : « Ex duobus parvulis, inquit, originali peccato pariter obstrictis, cur iste assumatur, ille relinquitur; et ex duobus ætate jam grandibus impiis, cur iste ita vocetur, ille non ita vocetur, inscrutabilia sunt judicia Dei. » Et cap. 28 *Soliloq.*¹ : « Mundas autem de nobis filiis hominum eos in quibus tibi complacuit habitare : quos ab inaccessibilibus profundis secretis judiciorum incomprehensibilium sapientiæ tuæ, semper justorum, licet occultorum, sine eorum meritis prædestinasti ante mundum, vocasti de mundo, et magnificas eos post mundum. Non omnibus autem hoc facis : quod admirantur tabescentes omnes sapientes terræ. » Plura videantur Epist.² 105, 106, 157; serm. 11 *de verbis Apost.*³; totis fere libris *de Correp. et Grat., de Prædest. sanctor. et de dono persev.* Hanc autem prædestinationem gratuitam defendit S. Doctor, non ut opinionem propriam, sed ut dogma fidei; unde *de dono persev.*, cap. 19, n. 48, dicit : « Hoc scio, neminem contra istam prædestinationem, quam secundum Scripturas sanctas defendimus, nisi errando disputare potuisse. »

S. Augustinum secuti sunt alii Patres, Fulgentius, Prosper, S. Gregorius, S. Bernardus, Isidorus, Beda, Anselmus, Hugo a S. Victore et Magister Sententiarum. Quantum ad D. Thomam, non est dubitandi locus, cum et conclusio nostra et rationes quas § seq. proferemus sint ex ipso, et insuper eodem a. 5, ad 3, formalissimis terminis dicat : « Quare hos elegit in gloriam et alios reprobovit, non habet rationem nisi divinam voluntatem. » Vide item q. 6. *de Verit.*, a. 2; III *Contra gent.*, cap.

¹ Hic locus in neutro libro *Soliloq.* invenitur. — ² Alias Epist. 194, 186 et 190. — ³ Alias, serm. 26 *de Scripturis.*